

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnep után való napon is.

Előf. etési árak: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor., egy hónapra 2 kor. 40 fil. Egyes szám ára helyben 8 fil., vidéken 10 fil.

Telefon: szerk. 54—63, kiadóh. 55—95, igazg. 55—53.

Főszerkesztő és laptulajdonos:

Rákosi Jenő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 4. sz.

Kiállítás- és hirdetés-főlvétel: Ugyane ház József-körút 5. sz. a. oldalán.

Apró hirdetések ára: Egy szó 4 fl., vastagabb betűvel 8 fl.

Hirdetések nonpareille számítással, díjazás szerint.

A Népszínház.

Budapest, okt. 15.

Talán nem szerénytelenség ma a Népszínházról ezen a helyen beszélni. Ez az intézet ma huszonöt éves jubileumát üli. Ma huszonöt éve, hogy fényes kapui megnyitk a közönség előtt. Azóta szakadatlan munkában teljesíti művészi és nemzeti feladatát és ma ünnepel. Azt hiszem, tulzás nélkül el lehet mondani, hogy az újabb kor-
nak egyik legszerencsésebb, legnevezetesebb és legjobb alkotása. Önerejéből, sőt terhekkal megróva él és virágzik egy negyed század óta. Terjeszti a nemzeti nyelvet, a nemzeti szellemet, a nemesebb szórakozás izlését és a jó kedvet huszonöt év óta a fővárosban. Átvett egy színész-nemzedéket és nevelt egy ujat; napvilágra hozott írókat és zeneszerzőket és elterjesztette a magyar népdal kultuszát. Arról, hogy mint ép szervezetű intézmény százaknak kenyeret, kereskedésnek, iparnak munkát és forgalmat ad, nem is szólunk. Sőt adót fizet, még pedig nem keveset, huszonöt éve és eddig sem városi, sem országos szubvenciót a múzsa nevében nem kunyorrált, ellenkezőleg, bérben, adományban, jótékonyságban maga fizetett. Szóval helyes, egészséges, ép-kézláb intézmény, melyben öröme telhetik mindenkinek,

még önönmagának is, hiszen végre is azért jubilál.

*

Mikor keletkezett, nem ígértek neki a próféták ilyen kedves jövőt. Wenckheim Béla báró volt akkor a miniszterelnök. A színház első igazgatója felment hozzá megkérni: eszközölje ki, hogy a királyi páholy — három első emeleti páholy — valami bérösszeget fizessen. Wenckheim a kérésre így szólt:

— Meglesz, ne is beszéljünk róla. Beszéljünk másról. Mondja, van-e pénze?

— Valamelyes van.

— Van? Nos hát — dugja el jó helyre, hogy rá ne találjanak!

Mindenki azt hitte akkor, hogy színházal csak bukni lehet.

Az első előadás, mely nagy pompával ment végbe, s melyen a király is jelen volt, az aggódóknak látszott igazat adni.

A megnyitó program így készült: adasék mindama műfajokból, a melyeket a színház kultiválni fog, egy-egy fölvonás és hozzá egy prologus. Tehát: egy-egy felvonásos népszínmű, ugyanilyen bohóság és ugyanilyen operette. Megcsináltuk. A prologus és a bohóság visszatetszést keltett. A prologus azért, mert a német hanzvurst elüzését tárgyalta (drámai formában) a magyar színpadról. Ez tapintatlanságnak találtatott az udvarral szemben. Nézetem szerint az a megbotránykozott közönség e tapintatlanságnál durvább sértést követte el a — magyar király ellen. A bohózat bukását vaskos motívumai és félelmes rekvizitumai (egy kórházi kosárágy) okozták. A nyájas népszínmű és a kedves operette nem tudták jóvá tenni a két hibát.

De valóság, hogy a német hanzvurstot a Népszínház végre is kiirtotta a fővárosból,

nagy harcokat víván meg vele és a vaskosabb bohózat csakis udvarképességet nem szerzett, egyébként nagyon nagy tért hódított összes színpadainkon, a nemzetit sem véve ki, sőt már a kir. operában is láttunk azóta — orfeumi táncosnét.

*

Már akkor, mikor még a népszínművet komolyan vették a Népszínházban, sokat üldözték a régi direktorokat a népszínműért, hogy elhanyagolják, hanyatlásnak eresztik, pedig csak e kiválóan nemzeti műfaj kultuszáért emelte a nemzet áldozatkészsége a Népszínházat.

Többnyire együgyű, néha gonosz volt a mese a népszínműről, de mese a nemzet áldozatkészsége is.

A színház körülbelül 700.000 forintba került. Ebből a kibocsájtott adakozó és alapító leveleken a nemzet aláírt mintegy huszezer forintot, négyezeret jövedelmezett egy hevenyészett álarcosból. Ennyi az egész áldozatkészség.

Hogy honnan került a többi?

A főváros lelkes közgyűlése — Steiger Gyula hathatós közbelépése mellett, — aján-
dékba adta a népgyűlésből született népszínházi ötös bizottságnak azt az Andrássy-úti telket, melyen ma az Opera áll, s egy szerencsés kombináció létrehozta a következő alkut: az operai alap és a sugáruti vállalat közösen megvették a telket 500.000 forintért az Operaház számára, a népszínházi bizottság viszont talált magának másikat, a melyet a főváros újra átengedett, de olyan kikötéssel, hogy a bizottság vállalja el a mértékhtelesítő hivatal kisajátításáért majdan fizetendő 65.000 forintot teherképen. Így került a Népszínház mostani helyére.

Az építést, az ügy ilyen stádiumba jutván, azonnal megkezdette a bizottság, melynek tagjai voltak: néhai való Liphay Béla báró

és Tavaszi Endre, Steiger Gyula, Podmaniczky Frigyes báró és Rákosi Jenő. A tervező művészek voltak Helmer és Felner bécsi műépítők, a kiknek ez volt ötvenedik színházuk, melyet építettek; az építő vállalkozó, kinek soknemű előzékenysége kellett hozzá, hogy elégtelen tőkével be lehessen fejezni, sőt valahogy föl is szerelni a színházat, Kéler Napoleon volt.

De ki emlékszik még arra a helyre, a hol mintegy huszonhat és fél évvel ezelőtt egy szép reggel belevágtuk a kapát a főváros földjébe, csodás hittel és megindult áhitattal?

Egy iszonyu sárfészek esős időben, kirkakott deszkapallóval és fölhintett szalmával, hogy járnai lehessen a bódék között, mert valamely vásártér, lacikonyha-telep, menaszéria és panoráma-tanya volt ez a hely. A lacikonyha alatt nyitott kifőző helyeket kell érteni, a hol a tót napszámosok lakmároztak bablevest és vízbefőtt köleskását. Még a körutnak való is csak a Terézvárosban volt kitorva, a Józsefvárosban még el volt deszkázva a leendő bejárata is. A Kerepesi-ut házóriásai azok voltak, a melyek most mint törpék szegyenkeznek. A színházig a megnyitást előző napokban hevenyésztek a Rókustól kőutat a gyalogjáróknak. Így voltunk 1875 október 15-dikén.

*

Pénteki nap volt, hogy megnyílt a színház. Parthényiné Csörsz Terkáé volt az első szó benne. Azokból, kik azon az előadáson részt vettek, azóta máig még négyen vannak a színház kötelékében. Nem a nagyokból, hanem a kicsinyekből. De abban mindnyájan egyenlők vagyunk, hogy a huszonöt esztendő lemúlt valamennyiünkről visszahozhatatlanul. Senkiről több, senkiről kevesebb, de a huszonöt teljesen és alaposan és végkép. Mégis nem csekélység huszonöt éven keresztül hiven, állandóan ugyanazon a helyen szolgálatot tenni. Csak olyanoktól telik, a kik a rájuk bizott dolgot megbecsülik és viszont magok is megbecsülésre méltók. Ezen a napon hadd emeljen kalapot e derék és szerény és tiszteltreméltó lelkek előtt a sokaság, azért irom ide a nevöket: *Vasvári Kovácsné*, a ki a női karba lépett be akkor s ma is elsőrendü karvezető; *Novák* zenekari tag; *Kohn* zsinórmeester és *Patkó*

ha nemes szivét követve és a nemes szivek tapsára pályázva kitalálná a formáját annak, hogy mint lehetne a színház e dicsőségét egy életfogytaig tartó szerződéssel változó idők, viszonyok és — igazgatók kényének fölébe emelni.

Budapest, okt. 14.

A főrendiház volt elnökeinek kiténtetése.

A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király *Károlyi* Tibor grófnak és *Vay* Béla bárónak a közélet terén kifejtett hosszas és eredményes működésük elismerésül az első osztályu *vaskorona-rendet* adta, *Daruváry* Alajosnak alelnöki minőségében tett szolgálataiért legfelsőbb elismerését nyilvánította. — Ugyancsak ma közli a hivatalos lap *Ernusz* Kelemennek *belső titkos tanácsossá* való kinevezését.

Beszámoló. *Örley* Kálmán, a margittai kerület országos képviselője vasárnap mondott választóinak beszámoló beszédet. A közgazdasági válságról szólva kijelentette, hogy ha Ausztriával nem bírnánk olyan megállapodásra jutni, a mely Magyarországra kedvezőbb helyzetet biztosít, mint a minőt a gazdasági külvállás utján elérhetőnek tart, akkor a vámsorompó politikája mellett fog küzdeni. Végül *Széll* Kálmánt dicsőítette, mint a ki Magyarország jogos érdekeit megvédelmezi és a kinek tettei és nyilatkozatai egyaránt igazán szabadulvűek.

Az osztrák vasutügyi miniszter Budapestén. A félhivatalos *Bud. Tud.* jelenti: *Wittek* Henrik lovag, osztrák vasutügyi miniszter, *Liharzik* Ferenc osztályfőnök és *Korinszky* Rezső gróf miniszteri titkár kíséretében vasárnap reggel Budapestre érkezett. Az osztrák miniszter kísérelével tíz órakor megjelent a magyar kereskedelmi minisztériumban, a hol *Hegedüs* Sándor miniszterrel értekezett. A tanácskozáson a magyar kereskedelemügyi minisztérium részéről a miniszteren kívül *Mándy* Lajos miniszteri tanácsos, *Szábély* Kálmán államvasuti igazgató-helyettes és *Händel* Béla főfelügyelő vettek részt. Az értekezlet, a melynek tárgyai a bosnyák vasuti összeköttetéseknek a bécsi tárgyalások alkalmával fönmaradt szakkérdései voltak, délután 2 óráig tartott. Délután 4 órakor az osztrák miniszter és kísérelői az ó-budai hajógyári szigetre hajtottak ki, hogy az ott bemutatott új villamos vasuti rendszert tanulmányozza. *Wittek* lovag hétfőn délelőtt visszatér Bécsbe.